

Baza carinskog prava na moru

Raul Hury, Split

Međunarodni promet vršeci svoje kružno putovanje kroz različite zemlje nije neograničen. On u svome putovanju nailazi na različite barijere i podliježe neprestano izvjesnom ograničenju naročito u momentima prelaska iz jedne zemlje u drugu. Ta ograničenja na putu mogu biti uvjetovana različitim mjerama, koje propisuju razne zemlje, a jedno od najjačih ograničenja jest primjena, odnosno obavljanje carinskih formalnosti.

Carine ili carinski sistem pojedine zemlje može biti različit prema svojoj specifičnosti, ali u biti one su slične i mogu se uvijek primijeniti ne samo kao fiskalno sredstvo, već kao instrument u vanjsko-trgovinskim i ekonomsko-političkim odnosima.

Sistem carina je vrlo star i datira još iz Starog vijeka, te je jačao s razvitkom države. Merkantilisti XVII. i XVIII. stoljeća dali su mu moderan oblik, tako da su carine postale važan instrumenat u međunarodnom robnom prometu. Carine su se održale sve do danas u svim zemljama svijeta, prilagođujući se različitim društveno-ekonomskim i političkim uslovima.

Poznao je, da se međunarodni robni promet kreće raznim putovima, a to su željezničke pruge, plovne rijeke, jezera, zrakoplovni prostor i more. Carinsko zakonodavstvo priznaje ove putove, kao jedine, kojima se priznaje promet s robom, te ih nazivlje »carinskim putovima«. Carine dakle priznaju sve uobičajene međunarodne putove, kao priznate putove, što je razumljivo, jer one mogu pratiti kretanja robnog prometa najbolje, tek na ovim putovima, jer na ovim putovima data im je garancija, da će se postavljeni cilj najbolje realizirati.

No samom činjenicom u praksi, da se međunarodni robni promet kreće ovim putovima, u

carinskom smislu ne bi se ništa postiglo, kada ne bi postojala baza za izvršenje prava ograničenja, odnosno kontrole izvoza, uvoza i tranzita robe među zemljama.

Baza, koja daje pravo, da carine jedne zemlje mogu realizirati svoje postavljene zadatke, ilustrira se u jednoj drugoj ustanovi, koja je oza-konjena u međunarodnim propisima, a to se manifestira u t. zv. »carinskoj liniji«.

Inozemno i naše carinsko zakonodavstvo priznaje i ima ustanovu carinske linije, koju nazivlje carinskom granicom, a koja se uglavnom poklapa s političkom granicom države. Postojanje ove granice, odnosno carinske linije zavisi naravno u prvom redu od ugovora, koji se zaključuju u svrhu razgraničenja po međunarodnom javnom pravu. Prema tome postojanje carinske linije znači suverenitet jedne zemlje, naročito u ekonomskom, a prema tome i carinskom pogledu.

Kolika je jačina ove ustanove, koja se odražuje u stvarnosti kao »carinska linija«, najbolje nam govori o tome Briselska deklaracija od godine 1874., koja navodi, da administrativni i financijski zakoni okupirane teritorije ostaju i dalje u važnosti, a naročito, carinski zakon, jer država, koja vrši okupaciju, ne može prije aneksije proširiti, odnosno postupiti po svojim nacionalnim zakonima, a osobito ne može primijeniti fiskalne propise.

Ali carinska linija se ne poklapa uvijek s državnom granicom. Takav slučaj kod t. zv. carinskih Unija, gdje carinska linija nikako ne postoji a također je nema ni kod carinskih Slobodnih zona — isljučaka.

Kod carinske Unije, područje suverenih zemalja, tretira se kao jedinstveno carinsko područje. Kod slučaja »slobodnih zona« smatra se ovaj teritorij isključen iz carinskog područja.

Na moru, carinska linija ne poklapa se idealno sa političkom granicom, t. j. ona je na moru specifična.

Carinsko pomorski propisi biv. Jugoslavije smatraju carinsku liniju na moru najistaknutiju točku kopna na morskoj obali i obalama ostrva, u momentu najniže oseke. Na ušćima rijeka u more, carinska linija je zamišljena crta, koja ide u produženju jedne i druge morske obalne linije preko samog ušća rijeke. Isti propisi tumače i pojam teritorijalnog mora, koje se prostire uz carinsku liniju u širini od 11 km i 100 m smatra se za teritorijalno ili približno more (naše vode).

U slučaju, gdje more između naše i strane obale nije šire od 22 km i 200 m, tamo je granica teritorijalnog mora, sredina između jedne i druge obale. Ako bi ova bila šira od 22 km i 200 m, tada je, kako smo gore izložili, teritorijalno more prostor od 11 km i 100 m od naše obale.

Kanali između naših ostrva, kao i između naših ostrva i našeg kopna, smatraju se za naše vode bez obzira na širinu kanala ili tjesnaca.

Carinsko zakonodavstvo FNRJ formira pojam carinske linije na moru u vezi s formulacijom o »unutrašnjim morskim vodama FNRJ«, određenim u čl. 3. Zakona o obalnom moru. Ovo tumačenje se odražuje u pojmu »carinsko-pograničnog pojasa na moru«.

Da bi nam bila jasnija slika, tko daje pravo za raznovrsnu aktivnost carinskim organima na moru i koja ustanova je baza tog prava, moramo izložiti osnovne pojmove, koji su usko povezani uz ovu bazu, kao odskočnu dasku za vršenje ovog prava. Moramo vidjeti, koji su to elementi, koji zajednički nastupaju uz ovu bazu u konkretnom slučaju carinsku liniju na moru, kao osnovnu bazu carinskog prava na moru, a to su: Unu-

trašnje morske vode FNRJ koje obuhvataju osim pojedinačno određenih dijelova mora i zaliva i one zalive i ušća rijeka i mora, čija širina nije veća od 12 nautičkih milja.

Teritorijalno more FNRJ, koje obuhvaća morski pojas u širini od 6 nautičkih milja u pravcu otvorenog mora, računajući od granice unutrašnjih morskih voda odnosno od linije najniže oseke na obali ili ostrvu, koje se nalazi van unutrašnjih morskih voda FNRJ.

Teritorijalno more čini carinsko-pogranični pojas na moru. Morski pojas od 4 nautičke milje od vanjskog ruba teritorijalnog mora FNRJ čini zaštitni ili vanjski pojas. Morska površina iza zaštitnog (vanjskog) pojasa je otvoreno — slobodno more.

Ovi osnovni instituti na moru u svojoj ukupnosti, daju raznolika prava FNRJ, na moru, u zaštiti njenih političkih i ekonomskih interesa.

Za ilustraciju uzet ćemo za primjer pitanje ribarica strane zastave u našim teritorijalnim vodama. U slučaju da ove ribare u našim teritorijalnim vodama one vrše carinski prekršaj, jer nedozvoljeno ulovljenu ribu u našim teritorijalnim vodama pokušavaju iznijeti preko carinske linije neocarinjeno.

Interesantno je također napomenuti, da ukoliko ovakove ribarice izvrše prekršaj u širini od 6 do 10 nautičkih milja, tada postupak protiv ovih ne vode carinski organi, već suci za prekršaje.

Rezimirajući naprijed izloženu materiju, dobijamo jasnu sliku, što čini bazu carinskog prava na moru ili bolje rečeno koji institut na moru daje pravo zaštite našim ekonomskim interesima na moru.